

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 168

מסכת בבא בתרא קמ"ד-ק"נ

בס"ד, ג' אלול תשס"ב

השבוע בגליון

■ חוש הריח חיוני לנשים ולא לגברים!
■ חתן שביקש לבטל שידוך עקב חוסם ארוך מעט
■ קוטל קנים - על שום מה?
■ לא כל אחד רשאי לנעול נעלים

■ העשירי יפצה את קרוביו העניים שסבלו
■ עבדו את עוון אבותיהם
■ דין תורה על שפת הים הבלטי

■ השעון היקר של שני הקבצנים
■ הקניית חפץ אחד לשני אנשים
■ לחזור הביתה - לא דבר פשוט כל כך
■ חלוקת ירושות לקרובים - מי נחשב "קרוב"?

דבר העורך

שבע יפול צדיק

מי במים ומי באש.
בימים אלו נוקשים הקולות בפתחי בתי הכנסיות ובתי המדרשות. יש שכבר התחילו באמירת הסליחות, "נחפשה דרכינו ונחקור". הכל מבקשים להיטיב את מעשיהם ולשפר את אורחותיהם. אין זה סוד, כי הדרך לכך אינה קלה. לכל אדם, המאמץ הנדרש נראה גדול וכבד ולא תמיד אדם יודע היכן להתחיל ומה לשפר ראשונה. דבר אחד ודאי הוא. לו היו נותנים בידינו רעיון נפלא כל שהוא, אשר כבמטה קסמים יכול להפעיל את "מערכת התשובה" שבכל אחד מאיתנו, אזי, גם בחצות הליל היינו כורים אוזן כדי לשמוע על כך. ובכן, מתברר, כי לא בשמים היא. גדולי התורה והמוסר חוזרים ושונים זאת ללא הרף. האחיזה בתורה הקדושה, יש בה משום מרפא לגוף ולנפש כאחת. היא מעדנת את נפשו של האדם, מרפה את לפיתת התאוות ומזדככת נפשו של האדם. ללמוד תורה, זה הכל.
באמתחתנו שתי הנהגות מופלאות שסופרו על תלמידי חכמים, ואשר יש בהן כדי לחדד את התחושה ואת הדיעה, כי האור שבתורה פלאי הוא ובכוחו לחולל נפלאות בנפש האדם.
מספר לנו הרב ליפא פלמן שליט"א, מרבני בית מדרשו: דודי, תלמיד ישיבת פונובויז', שח לי מעשה מעניין אודות התנהגותו המופלאה של הגאון מפונובויז' זצ"ל.
באחד הימים סירי הגאון בפנימיית הישיבה המפוארה שזכה להקים. לפתע, נפתחה דלת אחד החדרים ובחור צעיר ומבוהל נפלט ממנה הישר על ראש ישיבתו, שצנח ארצה מלא קומתו מעוצמת ההדף. מעשה שובבות בין שני בחורים, שהסתיים בכי רע.
היה ברור, כי התנהגות זו אינה ראויה. היה על הגאון לנזוף בצעיר, כדי לאלפו לקח, אך תחילה היה עליו להרגיעו. הלה, הן לא העלה על דעתו להתקל בראש ישיבתו ולהפילו ארצה. ענינו התעגלו בחוריהן למראה רבו השרוע על רצפת הפנימיה.
מיד, ללא שמץ טרוניא על פניו, מיהר הרב מפונובויז' זצ"ל, קם מן הרצפה ופנה אל הבחור: "סוב יקרי. לכלוך קטן גיליתי על כותנתך. במטותא, אנקה אותו".

המשך בעמוד הבא

דף קמ"א את וחמור השעון היקר של שני הקבצנים

מעשה שהיה בשני קבצנים, ראובן ושמעון, שעמדו ברחובה של עיר והתווכחו בקולניות אודות שעון יד יוקרתי שניצב ביניהם. מספר דקות לפני כן עבר במקום יהודי נדיב שהתבקש על ידם להעניק להם נדבה, וברגע של טוב לב הסיר הלה את שעונו היוקרתי, הניחו לפנייהם ומלמל דבר מה. ראובן טען שהנדיב העניק את השעון אך ורק **עבורו**, ואילו שמעון טען שהנדיב אמר שהוא נותן את השעון **לשניהם**, כיצד יש להכריע בשאלה מעניינת זו? ובכן, חקירה מרתקת שהעלה הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד ("קובץ שיעורים" אות תק"א) כדי להסביר את סוגייתנו, יש בה גם כדי לגלות על דינו של השעון.

סוגייתנו דנה לגבי אדם שאמר לחבירו "קני את וחמור". היינו: אני מקנה חפץ מסויים לך ולחמור. ברור לכל שחמור אינו יכול לקנות מאומה. הנידון במקרה זה הוא, מה התכוון בעל המתנה בכך שהכליל בדבריו את החמור. לדעת רב נחמן המקבל קנה חצי מהמתנה, שהרי הנותן ייעד עבורו חצי ממנה, ואין זה מעניינו שהחמור לא קנה את חלקו. ואילו רב ששת לומד, שהוא זכה בכל המתנה, שהרי החמור לא זכה במאומה.

הקניית חפץ אחד לשני אנשים: את שורש מחלוקתם מסביר הגר"א וסרמן הי"ד על ידי חקירה למדנית, אודות אדם הנותן במתנה חפץ אחד לשני אנשים. את הליך העברת החפץ מרשותו אליהם, אנו יכולים להבין בשני אופנים. **א.** הוא מתכוון להקנות **חצי** מהחפץ לכל אחד מהם. **ב.** הוא נותן לשניהם את **כל** החפץ, וממילא, הם חולקים בו. [הליך מעין זה קיים בירושה, בה לכל אחי ידן ירושה על כל הנכסים, אך הם חולקים בהם].

מעתה, רב נחמן סובר שבעל המתנה מתכוון לתת חצי לכל אחד. ממילא, כאשר הוא אמר "את וחמור", הוא התכוון לתת חצי לאדם, כפי שהיה נוהג אילו היה נותן לשני אנשים. לעומת זאת, רב ששת סובר שבעל המתנה מתכוון לתת לכל אחד את כל החפץ. לפיכך, מאחר שהחמור לא זכה במאומה, הרי האדם קנה את כל החפץ.

כעת, נשוב לשני הקבצנים המתווכחים על שעון ה"רולקס" וממתיינים להכרעתנו. לפי צד ב', שנותן המתנה מתכוון לתת לשניהם את החפץ, השעון יגיע בשלמותו לידי ראובן, שהרי כלל בידינו (יבמות לח"א) ש"אין ספק מוציא מידי ודאיי", שכן, שניהם מודים שבעל השעון התכוון לתיתו לראובן, אלא שהם מתווכחים אם התכוון לתת גם לשמעון. אולם, לפי צד א', שהנותן מתנה לשני אנשים מתכוון לתת חצי לכל אחד מהם, אין לפנינו הסכמה מלאה על חלקו של ראובן ויהא עליהם להתפשר ביניהם כפי הדין - ג' חלקים לראובן ורבע לשמעון, כמבואר במשנה הראשונה של מסכת בבא מציעא, "שניים אוחזין בטלית, זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי... זה נוטל שלושה חלקים וזה נוטל רביעי".

דף קמ"א המשיא אשה לבנו גדול בבית קנאו

לעילוי נשמת

מרת **דבורה הפטקה** ע"ה ב"ר ישראל ז"ל
נלב"ע ה' אלול התשנ"ט **ת.נ.צ.ב.ה.**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים הילל** ז"ל ב"ר שמואל ז"ל
נלב"ע ה' אלול התשנ"ט **ת.נ.צ.ב.ה.**
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נשמת אדם

לעילוי נשמת **יחיאל מאיר ברנד** ז"ל ב"ר יששכר דב הכהן ז"ל
נלב"ע ז' אלול תשמ"ח **ת.נ.צ.ב.ה.**
הונצח ע"י בני ידידינו הר"ר **אפרים ברנד** ומשפ' שיחיו גבעתיים

נר ה'

לחזור הביתה-לא דבר פשוט כל כך

רבים מהאחרונים מביאים בספריהם בשם האר"י הקדוש, שאדם שעזב את ביתו ועקר לדירה אחרת, לא ישוב אליה לפני תום שבע שנים מאז שעזבה (ספר הגלגולים הוצאת וילנא דף ס"ד, החיד"א בשו"ת יוסף אומץ סי' ל"ז ס"ק ו', מהר"ח פלאגיי ב"רוח חיים" סי' קט"ז ס"ק ט', ועוד). מה פשר דבריו, אין לנו שמץ של מושג. כל שבידינו, הם דברי האחרונים שדברי האר"י הם על פי הסוד ואין להם הסבר או מקור בגמרא. [אזהרה זו מופיעה גם ב"אזהרות נוספות לר"י החסיד" (אות ט')]. החיד"א עוסק בדברי האר"י וכותב, כי מסוגייתנו הוא למד כי יש מקרים אשר בהם וודאי אין צורך להקפיד על מנהג זה.

בסוגייתנו מבואר, שאדם שעורך חופה בביתו לבנו הגדול, ולשם כך הוא פינה את ביתו, בכך הוא הקנה לבנו את הבית. בטעם דברי הגמרא, שגם נפסקה להלכה, כותב הרמב"ם (הל' זכיה ומתנה פ"ו הל' ט"ו): "ודברים אלו כהלכה שאין להם טעם הם, ונגעו חכמים בדבר הזה מאומדן הדעת, שמרוב שמחתו ואהבתו גמר והקנהו הבית, שהרי לא שירר בה לעצמו כלום". אולם, אם האב לא פינה מהבית את כל חפציו, הבן אינו קונה את הבית, משום שבהשאת החפצים בבית גילה האב, שאין בכוונתו להקנות את הבית לבנו. מעתה, אומר החיד"א, גם העוקר מביתו אך משאיר בו חפצים ואינו מרוקנו לגמרי, גם כן אינו נחשב כמי שעזבו ויכול הוא לשוב אליו עוד לפני שבע השנים שעליהם דיבר האר"י.

יתפלל לה' שכל יום ייחשב לו כשנה: תלמידו של ה"חתם סופר", בעל ה"אמרי אש"י" (שו"ת יו"ד סי' נ"ט) הורה לאחד משומעי לקחו שנאלץ לצאת ממקום מגוריו, כי לא ימתין שבע שנים עד לכניסתו לבית זה פעם נוספת, מאחר שלא מרצונו יצא מהבית ואינו דומה למי שעקר מביתו מרצונו, אך מכל מקום יתעכב שבעה ימים מלחזור אל הבית, ויתפלל לה' שכל יום ייחשב לו כשנה "ושומע תפלה ישמע תפלתו ולא יאונה לו כל רע".

למי מבין הקוראים שמהסס לחזור לדירתו לאחר קריאת מאמר זה, נציין את דברי בנו של ה"דברי חיים" מצאנז, בעל ה"דברי יחזקאל" (בליקוטים שבסוף הספר דף קכ"ו), כי דברים אלו אינם בשם האר"י, שכן, בספר הגלגולים הישן, לא היו אלא ל"ה פרקים, ואחר כך הוסיפו פרק נוסף מליקוטים ואין ידוע בבירור ממי הם. אף שמסתמא מגדולי ישראל הם, כותב ה"דברי יחזקאל", "אפשר שלא אמרו כן רק ליחיד סגולה ולבעלי נפש, כי יש דברים שאינו מזיק להמון, ואינו דבר המוזכר ב"שולחן ערוך" לכל ישראל. [ועי' בספר "שמירת הגוף והנפש" סי' רי"ג שהביא דעות האחרונים בעניין זה].

דף קמ"ד/ב האחין השותפין...

חלוקת ירושות לקרובים - מי נחשב "קרוב"?

לא בכל יום אדם מקבל הודעה שקרובו עתיר הנכסים הלך לעולמו תוך שהוא מותיר על שולחנו צוואה שלאחר מותו יחלקו את נכסיו בין כל קרוביו. כאשר הדבר אכן מתרחש, אזי, נעורים כל אלו אשר שארית דם קורבה אל הנפטר זורם בעורקיהם ומתאמצים להכליל במעגל קרובי משפחתו הנאמנים. עשרות דיני תורה מעין אלו התנהלו בקול רעש גדול במקרים שונים, כך, מספר ה"חתם סופר" (שו"ת חו"מ סי' קכ"ז) על עשיר אשר צווה "חמשה מאות זהובים יחולק לעניים קרובי הדרים בק"ק פלוני". באותה קהילת קודש שכנו שארי בשר רבים של הנפטר הגדול, אשר רובם ענו על ההגדרה עניים, אלא שרובם גם היו קרובים רחוקים של הנפטר. אמנם, בדרך כלל אדם האומר "קרוב", מתכוון לקרובים אשר פסולים לעדות לגביו מחמת קרבתו (ריטב"א לעיל קמ"א, הובא ב"נימוקי יוסף" ס"ב), אולם, ה"חתם סופר" הכריע, שבמקרה זה לא מתקבל על הדעת שהעשיר יצווה סכום כה עצום לאנשים בודדים בלבד, משכך נפרשה לפניו יריעת קרובים שטענו לכתר ועתה היה עליו לקבוע מי מקרוביו הרחוקים של העשיר עדיין יכול להחשב כ"קרוב".

העשיר יפצה את קרוביו העניים שסבלו עיבורו את עוון אבותיהם: לבסוף, כותב ה"חתם סופר", כי כל אלו אשר הם צאצאי הסבא רבה רבה של הגביר, נחשבים קרוביו, היינו דור חמישי. מדוע? שכן, הפסוק אומר "פוקד עוון אבות על בנים נדור שני" על בני בנים [שלישין] על שילשים [רביעין] ועל רביעיים [חמישיין], הדורות הבאים, עד הדור החמישי פורעים את עוונות מייסד המשפחה. אם כן, עשיר זה שחי בנעימים ולא סבל בעבור הסב, מן הראוי שיפצה את אלו שסבלו עיבורו והניחו לו לחיות בשלווה...

דין תורה על שפת הים הבלטי: בשנת תרס"ו התקיים בריגה דין תורה מסובך בדבר ירושתו העתירה של גביר בשם ר' ישעיה ברלין. באחד מסעיפי הצוואה שהותיר אחריו נאמר, כי יש ליתן סכום מסויים לכל "שאר בשר" שלו. כמובן שקופצים רבים היו על סעיף זה. כאן היתה השאלה מיהו "שאר בשר". אחיו ובניו טענו כי הם בלבד שארי בשר, ואילו הקרובים מהמשפחה המורחבת טענו כי גם הם בכלל זה. הוסכם על בורות. הקרובים קרובים בחרו ברבי יוסף רוזין, בעל ה"צפנת פענח", הרוגאצובי, והקרובים הרחוקים בחרו ברבי חיים מבריסק. שניהם בחרו כשלישי מוסכם ברבי חיים עוזר גרודז'ינסקי. הדיון התקיים בקיץ

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם
עמד הרב וניקה את כתונת תלמידו המשתומם, ששנימתו המבוהלת חזרה אט אט לתיקנה, ורק לאחר מכן החל נוזף בו על התנהגותו.

מן הסתם, מחנכים רבים היו נוהגים כך. אולם מדהים לשמוע, כי אף לא רגע אחד של ההרהור ומחשבה נדרשו לו לרב מפונזוניו זצ"ל כדי להתנהג באופן זה. צורת התנהגות זו, של חשיבה על הזולת בלבד תוך התעלמות מוחלטת מצרכיו שלו, היתה מוטבעת בו מכח התורה הקדושה שנספגה בעצמותיו.

האינסטינקט הטבעי פעל בנפשו מכח התורה.

נשגב היה האיש.
לפני מספר שנים, ראיתי במו עיני התנהגות דומה לזו, אשר הדהימה את כל הנוכחים במקום ההתרחשות. לפני מספר שנים הלך לעולמו הגאון רבי חיים נפתלי זליבנסקי זצ"ל, ראש ישיבת "מאור התלמוד" שברחובות. אין כאן המקום לתאר דמות ענקים זו, ששילוב מדהים של תכונות, מידות וכישורים השיאוה גבוה מעל גבוה, אך ניתן לומר, כי עם פטירתו לאחר מחלה קשה, נעקרה מנופנו דמות של ראש ישיבה נעלה ותלמיד חכם מופלג.

את תלמידיו הרבים אהב כבניו, וביום חתונתם רחב ליבו בחדווה. כך, פעם אחת בחתונת אחד מתלמידיו, אחז הרב זליבנסקי זצ"ל בידיו של תלמידו החתן ורקד עמו בעליזות ובשמחה במרכז המעגל.

מסיבב גאתה השמחה. הכל מחאו כפיים, קפצו ורקדו, כאשר לפתע, נתקלו רגלי החתן במרצפת רעועה, ותוך כדי הריקוד הוא מעד ארצה.

עוד בטרם הספיק החתן להשתטח מלא קומתו ארצה, הבחינו חדי העין בדבר מדהים: ראש הישיבה הנכבד, הלבוש בפראק שחור וחבוש בכובע רבני, מיהר והשתטח על הוא על ריצפת האולם, ליד תלמידו החתן! רק מי שעקב אחר ההתרחשות מראשיתה, יכול היה להבחין בנעשה. בעיני יתר הנוכחים, נראה היה כי רגלי החתן ורגלי רבו הסתבכו אלו באלו, והשניים נפלו כשלו ארצה.

המעניין הוא שההחלטה להשתטח עם התלמיד באה כאינסטינקט מיידי, כפי שאדם ממלט את ידו מן האש, מבלי לחשוב אפילו רגע אחד. כך היתה מוטבעת בו התכונה לחשוב על הזולת.

יש בה הכל בתורה הקדושה. ההוגה בה משתנה, הופך להיות אחר. מידותיו מתרוממות טפחיים מעל הגשמיות, ואף בנוגע ליחסיו עם הסובבים אותו, הוא מגיב באופן טבעי ואינסטינקטיבי לחוש מיד לעזרת הזולת. יהי רצון שזנכה ללמוד בתורתנו הקדושה, ולשוב על ידה בתשובה באמת ובתמים.

בברכת התורה העורך

פנינים

דף קמ"ב/ב בוקע עצים יסכן בם אלו בעלי גמרא
לומדי גמרא כחוטבי עצים

האר"י ז"ל, כך העיד תלמידו רבי חיים ויטאל, כשהיה לומד גמרא, היה "טורח מאד", כל לימודו היה בדרך של התאמצות ויגיעה, ומרוב המאמץ הגדול היתה זיעה ניגרת ממנו.
את הטעם לכך, גילה האר"י בעצמו: הקושיים יסודן מהקליפות, ועל ידי לימוד בדרך זה הינו משבר הקליפות ומעלה את ניצוץ הקדושה שבהן. זהו הטעם, מעיר החיד"א (בספרו "פפת עיניים"), שגמרתנו מכנה את לומדי הגמרא כבוקעי עצים. אכן, יש צורך בטורח ויגיעה בלימוד הגמרא, לא פחות מאשר בחטיבת עצים...

דף קמ"ב/ב בוקע עצים יסכן בם
"קוטל קנים" - על שום מה?

ביטוי נפוץ הוא 'קטלי קניא' (חוטבי קנים) אודות מי שלא הגיע לדרגת תלמיד חכם. מה מקורו של ביטוי זה? לדעת הגר"א מוילנא (בפירושו למשלי חז"ל), בא ביטוי זה על משקל ביקוע העצים המוזכר בסוגייתנו בהקשר ללימוד תורה.

"בוקע עצים יסכן בם" פירושו, כי מי שמתאמץ לבקוע עצים, לאסוף ולאגור דברי תורה, יכול

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

בעיר דובלן הסמוכה לריגה שעל שפת הים הבלטי.

עשרות סיפורים סופרו אז על דין תורה זה והויכוחים הסוערים שחלפו בו בין ענקי הדור הללו. לגופו של דיון, הביע רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי את דעתו ששאר בשר נחשב עד דור רביעי. לדעתו הצטרף רבי חיים מברסק, והרואגאצ'ובר בטל דעתו לדעת הרוב.

כמקור לדעתו, ציטט רבי חיים עוזר נימוקי יוסף, בו מבואר כך גם כן. הרב משה מאיר ישר, מספר הסיפור (בספרו "החפץ חיים חייו ופעלו" חלק ב' עמוד 792) משער, שהכוונה לנימוקי יוסף בסוגייתנו.

במשנתנו מבואר: "אחין השותפין שנפל אחד מהן לאומנות נפל לאמצע". היינו: אדם שמונה על ידי המלך למשרה נושאת רווח, עליו לחלוק ברווחים עם ה"אחין השותפין", כאשר המשרה באה לו בשל בית אביו ולא משום עצמו [כל עוד לא חולקה הירושה]. והנה, כותב ה"נימוקי יוסף", כי לדעתו אין הכוונה לאחים בלבד, אלא "ומסתמא מיקרי אחים שותפים עד שלושה דורות", כדאיתא בבראשית רבה (פרשה כ"א מדרש כ"ג) אם תשקור לי ולניני ולנכדי, אמר ר"א עד כאן לאחין השותפין". (וראה גם ירשלמי בפרקנו הל' ג'). כלומר, קורבת האחוה נשמרת גם אצל בניהם וגם אצל בני בניהם - ישלישי שבשלישי שהם דור רביעי מאבי הסב. [אולם, הרא"ש גורס "האחים והשותפין". לדבריו גם אם אין ביניהם קורבה, תקף דין זה, וכך נפסק להלכה ב"שולחן ערוך" ח"י"מ סי' קע"ז סעי' א.].

הרב ישר מעיר שגם פסוק מפורש מורה ששאר בשר נמשך גם אחרי בני דודים. בפסוק (ויקרא כה/מח-מט) נאמר לגבי גאולת קרובים: "אחרי נמכר גאולה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו. או דודו או בן דודו יגאלנו או משאר בשרו". הרי ששאר בשרו הוא הלאה מאח, דוד ובן דוד.

דף קמ"ב מעשה באדם אחד

חוש הריח חיוני לנשים ולא לגברים!

מספר סוגיות בש"ס ותשובות רבות של רבותינו הראשונים והאחרונים עוסקים בסוגיית גילוי מום אצל בן הזוג לאחר הנישואין, שבעקבות גילוי ניתן לדרוש גירושין והבעל אף פטור ממתן כתובה. למעשה, קיימת משנה מפורשת (כתובות ע"ב, קידושין מ"א) שקובעת ומגדירה: "כל המומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים". בנושא זה רבו השיטות אם דווקא מומים אלו, של כהנים, הם הפוסלים ותו לא. מדברי הרשב"ם בסוגייתנו למדו בעל ה"חוות יאיר" (סי' ר"כ) וה"תורת חסד" (ח"ב סי' ל"ה) על מום נוסף.

סוגייתנו מספרת שאדם חשד באשתו שהיא "תתנית" - בעלת חוש ריח פגום וכדי לבדוק זאת, בעלה עקב אחריה לתוך חורבה כשצונן מוותר בגלימתו, וכאשר שאל אותה שאלות שנועדו לעמוד על טיבו של חוש הריח שלה, הוא נוכח לחרדתו שחוש זה כלל אינו קיים אצלה. הרשב"ם מבאר שמטרת הבעל היתה לכך שיוכל לגרשה ללא מתן כתובתה, שכן, הנושא אשה ולאחר מכן מגלה בה מום משמעותי, רשאי לגרשה ללא כתובה. והנה, מום ה"תתנית" אינו מוכר כמום לגבי כהנים, ובכל זאת הרשב"ם מחשיבו כמום לגבי נישואין.

האשה זקוקה לחוש הריח כדי שלא תקדיח את תבשילה: אלא, שבעל ה"חוות יאיר" מבהיר, כי העדר חוש הריח נחשב כמום אצל אשה בלבד ולא אצל האיש. שכן, הבעל מצפה שאשתו תכין תבשילים, ובהעדר חוש הריח, אין היא יכולה להבחין אם המאכל נשרף, חמוץ מידי או חריף מידי. לפיכך, העדר חוש הריח נחשב כמום אצל נשים בלבד. מאחר שמום זה אינו שורשי, כי אם עקב סיבה זו, היו שהסתפקו, מה דינה של אשה עשירה שממנת מכיסה תשלום למבשלות מומחיות, האם גם אז רשאי הבעל לגרשה ללא מתן כתובה, או שמא באופן זה, היותה "תתנית" אינו נחשב למום? (פד"ר ח"ח עמ' רס"א). [יש לציין כי הרמב"ן בסוגייתנו סובר שתתנית אינו נחשב למום, ומפרש שהנידון בסוגייתנו לא היה למטרת גירושין, ועיי' ב"בית שמואל" אבה"ע סי' צ" ס"ק כ"ב].

חתן שביקש לבטל שידוך עקב חוטם ארוך מעט: מקרה מעניין התגלגל לפני שנים רבות אל שולחנו של בעל ה"חוות יאיר". בחור בא בברית האירוסין, כמנהגם באותם ימים, עם בת עיירה מרוחקת, שנשתדכה לו על ידי שדכן שהפליג במעלותיה, ומתוך ידיעה מוטעית שחותנו לעתיד הוא גביר גדול, הסכים החתן לשידוך. לאחר שנודע לחתן כי תקוותיו התבדו, וחותנו אינו עשיר כה מופלג, הוא חיפש כל טענה אפשרית שעל ידה יוכל לבטל את השידוך, ובבד בבד לא לשלם את דמי הקנס המושתים על מבטל שידוך ללא עילה מוצדקת. לאחר מחשבה מעמיקה, טען החתן כי נודע לו שחותמה של המשודכת משתרבב הרחק מעבר לפניה, וממילא הוא רשאי לבטל את השידוך, מטעם מום זה. אך ה"חוות יאיר" פטר את דבריו בביטול, תוך שהוא קובע, כי כל דבר מה חריג מעט אשר רוב העולם אינו מקפיד עליו, אינו נחשב למום.

המשך מעמוד קודם

אחר כך להתחמם כנגדם. כלומר, תהיה בידו תורה רמה והוא יוסיף להעמיק בזה. ואילו מי שאינו עובד לאגור דברי תורה, אינו אלא קוטל קנים בעלמא, שאין בידו כלום...

דף קמ"ט/א אי בחליפין

לא כל אחד רשאי לנעול נעלים!

בעיירה אמסטוב, לא היה בנמצא רופא קבוע. רק לעתים מזומנות היה מוזמן הרופא לעיירה, ואז היה גם חלק לערוך ביקור נימוסי אצל הרב, רבי אפרים צבי איינהורן, ולשוחח עמו בענייני חכמה.

פעם שאל הרופא, שהיה ממוצא יהודי, מהו פשרו של קניין חליפין, שישודו הוא מהפסוק (רות ד/ז) "שלף איש נעלו ונתן לרעהו". ענהו **רבי אפרים צבי:** עיקרו של קניין חליפין הוא ההסכמה שבין השניים, והיותם מאמינים זה לזה. יסודה של הנאמנות הוא בכח הדיבור שבו חנן הבורא את האדם והוא מותר מן הבהמה. אדם שאינו עומד בדיבור אינו נעלה מן הבהמה, ואין לו זכות להתנשא עליה ולהשתמש בבשרה ועורה. לכן את כל זאת שולפים מעל בית קנין חליפין כאומר, אם אין עתה עומד בדבורך - אסורה עלך לבגיש נעלים העשויות מעור בהמה, שכן אין אתה נעלה ממנה כלל... (שאריט אפרים דב).

דף קמ"ב נכסים שיש להם אחריות...

טעות סופר

סח הגאון רבי בן ציון ברוך זצ"ל, ראש ישיבת "בית יוסף" נובהדוק שבירושלים:

בהיות ה'סטילפלד' זצ"ל בחור בשיבת נובהדוק שבבאליסטוק, היה טורח בדרכים שונות ומגוונות להחדיר בטחון ואמונה בין חבריו בני הישיבה.

לכבוד פורים תלה דף גמרא פוריים עם ירש"י, ובו נאמר בין השאר:

"אין בוטחין לא בנכסים שיש להם אחריות [נדלין] ולא בנכסים שאין להם אחריות [בכסף], אלא במי שאמר "ויהיה העולם"... זו היתה ה'משנה'. וה'גמרא' היתה: "אמר רב נובהדוקא - אחריות טעות כופר"... פירש ירש"י: אחריות - מי שנתן ושמ אחריותו על הנכסים הרי הוא כופר... [פניני רבינו קהילות יעקב עמ' י"ח].

דף קמ"ב צינים ופחים בדרך עקש

חוץ מצניה ופחים

מקורביו של הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל סיפרו אודותיו את המעשה הבא: רגיש היה הגאון לקור ולרוח. בימי ילדותו הובילנו אמו לבית רבו עטוף בשמיכות ובמעילים לבל יצטן חלילה.

לימים, גלה הגאון לסיביר, ארץ הכפור והשלג, ולא עוד אלא שבאחד הפעמים כפו שומרי המחנה על רבי יחזקאל ועל קבוצתו להסיר את נעליהם ואת גרביהם ולהלך יחפים בשלג! **נשא רבי יחזקאל** עיניו לאביו שבשמים: "אבא. כתבת בתורתך "הכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים. אדם חייב לשמור על עצמו ואם לאו, יחלה. אבל כאן בסיביר הקרה, אתה יודע כי אין באפשרותי לשמור על עצמי ולפיכך, אתה צריך לשמור עלי". וכך היה. סביבו חלו אנשים במחלות קור חמורות, והוא אף לא הצטנן! זהו כוחה של תפילה.

דף קמ"ב/טוטב לב משתה תמיד

טוב לב משתה תמיד...

גמרתו אמרת: "כל ימי עני רעים - זה שיש לו אשה רעה, וטוב לב משתה תמיד - זה שיש לו אשה טובה". ניתן להבין שמי שיש לו אשה רעה, ימיו רעים ואילו הנשוי לאשה טובה ימיו טובים, אך כיצד מתקשר הדבר לעניין המשתה?

מבאר בעל ה"בן יהודה" (בסוגייתנו) בדרך צחות, כי עיתים יבוא אדם לביתו מעבודתו, ילגום מעט משקה ויריד קמעא מחמת מלאכתו והמשקה. אם אין לב בני ביתו עליו, לא ימתינו לו עם ארוחתו. אולם, אם טובים הם עמו, ימתינו עד שיקום משנתו ויגישו לפניו את מאכליו. זהו, איפוא, "טוב לב - משתה תמיד"...

בבא בתרא קמ"ד-ק"נ

ג'-ט' אלול

**מהדורת הש"ס "נר תמיד"
בהוצאת "מאורות הדף היומי"**

ממרנן ורבנן גדולי התורה והחסידות שליט"א קבלו בהתלהבות את הרעיון. חלק אף הנציחו את שם אבותיהם הדגולים על גבי המסכתות שבהוצאה זו, ביום השנה להסתלקות אבותיהם.

דף גמ' זה הוקדש ע"י הגר"ח קנייבסקי שליט"א
לע"נ אביו בעל ה"קהילות יעקב" זצ"ל

[illegible]

הוקדש לע"צ הגה"ק יעקב ישראל בן הגה"ק חיים פרץ זצ"ל - כ"ג אב תשמ"ח

כאשר מפעל "מאורות
הדף היומי" שנודע בהקמת
שיעורים במקומות רבים
ובהצפת גיליוני תורה בדברים
ונפלאים בכל שבוע, נתעוררו
נדיבי עם, לרכוש זכות לעילוי
נשמה בלימוד התורה על ידי
רכישת דפי גמרא שהלימוד
יהיה לעילוי נשמת הנפטר לפי
מה שיצוין בדף. הנוו לברך
שחפץ ה' בידם יצליח
והמסייעים יזכו שזכות התורה
תנו עליהם וזרות גדולה למי

דפוסים וה: טל: 03 6164725 - 606 פקס: 03-5780243

לעילוי נשמת
 מרת **נחמה ליבא בטלמן** ע"ה
 ב"ר אברהם שמואל מנא ז"ל נלב"ע זי אלול תשנ"ט
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

קצוות הפצה בחו"ל
אנגליה לונדון: הר"ר יוחנן חזקאל אברם 020-84551997
מנצ'סטר הר"ר שמואל אדל 07976402928
בלגיה הר"ר יעקב סטיווין 0475-263759
צרפת הר"ר יהודה בוכינרג 333-88140301
ארה"ב ניו יורק: משה פרי 201-871-5850
לוס אנג'לס: הר"ר שמואל לוינגר 818-5098880
מונטריאול: הר"ר שמואל צבי לסק 514-2744166
שווייץ הר"ר רפאל שוויכר 0416220030
הארצות הברית ניתן לקבל את הגליון
"מאורות הדף היומי" בעברית או באנגלית
מידע שוטף- בדואר פרימט בלבד. 718-253-6218

כתובת המערכת
רחוב חתם סופר 3 בני ברק ת.ד. 471
טל. 03-6160657 פקס. 03-5780243

מחלקת מנויים
המעוניינים להצטרף למנויי "מאורות הדף היומי"
עברית או באנגלית

בדואר: נא לפנות לטל. 03-616-06-57
בדואר אלקטרוני: נא לפנות
dafyomi@hadaf-hayomi.com
פקס: 03-574-82-72
בפוסט: נא לפנות לפקס 03-574-82-72

"מאורות הדף היומי"
 בית המדרש למגיד שיעור דף
 היומי, סוכטשוב
בשורה לתושבי אחוזה - חיפה
 הננו שמחים להודיע כי זכינו ב"ה
 לייסד שיעור חדש בדף היומי
 השיעור יתקיים בעז"ה מידי ערב
 בבית הכנסת "אהל ברכה"–סימקין
לאחר תפילת ערבית
בשעה 20:00
 זמן השיעור כמחצית השעה
 ע"י מגיד השיעור
 הרב ישראל ווישטס שליט"א
הציבור מוזמן

"מאורות הדף היומי"
הננו לבשר, כי יצא לאור כרך נוסף
וסדרת ספרי "מאורות הדף היומי"
על מסכתות בבא קמא ובלבא מציעא
עם מפתחות לפי נושאים וזכאי סדר
רשיות השבוע. כמו כן, ניתן להשיג
את יתר הכרכים שנדפסו.
להזמנת הספרים ניתן לפנות
למוקד הדף היומי:
03-61-60-657

עונג שבת
פרשת בייחצא

"השם תשיבם לאחיד" (כב/א)
 מציאת תחום "מוקצה" בשבת
 דרושת שכן חמור חותנו אביה
 חולה ששכח תכשיט יקר אצל הורא
 המוצא שמטון בלג אבנים, כשהדורלים נחתו
 המעלה...
 השבה לתלמיד חכם בימינו
 תלמיד חכם שאיבד כלב נחיה, טביעות קלא
 חתן הסמוך על שולחן חותנו, מציאותו למי?
 מחלקת האבידות של משרתת ישראל
 מדוע תולים מודעות באולמות שמחה?
 לא תראה את חמור אחיד" (כב/ב)
 מציאות "טעינה" לתא המטען של מכונת
 על נוסעים (כולם מכרז ה' החדש)
 ועוד רבים אחרים תוכל לקרוא בספרי
 "מאורות הדף היומי" ד" חלקים
 עם מפתחות לפרשת השבוע
 ניתן להשיג בחנויות הספרים
 להזמנת חייל:

03-61-60-657